

Echte samenwerking is vereist in brede school

Brede scholen zouden in het belang van het kind zijn. Maar de praktijk leert dat lang niet alle brede scholen even goed presteren. De samenwerking tussen instanties moet geen last zijn, maar een lust.

Opinie

Jeannette Doornenbal

Sinds 1995 maken basisscholen steeds vaker deel uit van een brede school. Onderzoeksbureau Oberon telde in 2011 in het primair onderwijs ruim 1600 brede scholen in Nederland. In een brede school werken voorzieningen samen rond dezelfde kinderen en hun ouders; altijd zijn er een school en een kinderopvanginstelling aan verbonden, maar dikwijls ook een welzijnsinstelling en zorginstelling en/of een sportvereniging, de bibliotheek of de muziekschool. De mate en de aard van de samenwerking ziet er in elke brede school weer anders uit. Het landschap van de brede school is in Nederland dus heel gevarieerd.

Waarom is de brede school er eigenlijk gekomen? Waarom zouden voorzieningen willen samenwerken? De veronderstelling is dat samenwerking tussen instellingen die met dezelfde ouders en kinderen werken de toekomstkansen van kinderen vergroten. Een voorbeeld is de ontwikkeling van kinderen met taalachterstanden: uit onderzoek is genoegzaam bekend dat een rijke taalomgeving op jonge leeftijd de taalontwikkeling van kinderen stimuleert. Dan ligt het voor de hand dat onderbouwleerkrachten en medewerkers van de kinderopvang en/of de peuterspeelzaal elkaar opzoeken.

De vraag die zij kunnen oppakken is hoe zij samen vorm en inhoud kunnen geven - ieder vanuit de eigen expertise - aan een rijke taalomgeving en hoe zij daar ouders bij zouden kunnen betrekken. Eveneens kunnen leraren en medewerkers van de buitenschoolse opvang elkaar opzoeken om te kij-

ken hoe rond taal het binnen- en buitenschools leren verbonden kan worden. Hoe je bijvoorbeeld in de buitenschoolse vrijetijdsactiviteiten op een speelse manier de taalontwikkeling kunt ondersteunen.

Kortom, de ambitie van de brede school is om integrale oplossingen te ontwikkelen voor vitale opvoedingsvragen. Door samenwerking tussen professionals en door samenwerking met ouders en met kinderen.

Heeft de brede school gebracht wat we hadden gehoopt? Op deze uitermate relevante vraag is geen eenduidig antwoord te geven. Want zoals gezegd, geen brede school is gelijk en de resultaten van individuele brede scholen kunnen dus niet bij elkaar worden opgeteld. Uit het onderzoek dat gedaan is naar resultaten van brede scholen, zowel in Nederland als in het buitenland, kunnen we wel een aantal factoren aanwijzen die van de brede school een succes kunnen maken. Die factoren vat ik samen in de stelling: verbreding zonder verbinding wordt een rommeltje.

Als er in het samenwerkingsverband van de brede school geen verbindend, gezamenlijk kader is waarbinnen en waaraan professionals werken dan wordt samenwerking een doel op zich, een woord, en geen praktijk. Terwijl samenwerking een middel moet zijn om te werken aan gezamenlijk vastgestelde pedagogische doelen. Pas dan wordt samenwerking zinvol en plezierig; zonder dat verbindende inhoudelijk kader, dat professionals onderschrijven en waaraan bredeschoolleiders leiding zouden moeten geven, wordt samenwerking een blok aan het been. Medewerkers verliezen hun geloof in de samenwerking omdat zij niet de meerwaarde ervan ervaren; het wordt een last en niet een lust.

Vorige maand werd de nieuwe brede school van Grou geopend. Brede scholen zijn alleen effectief als samenwerking geen last maar een lust is. Foto: Marchje Andringa

De leraar van de toekomst zal actief de samenwerking moeten zoeken met andere professionals

Mede in het licht van die ervaringen zien we in Nederland de afgelopen jaren 'integrale kindcentra' ontstaan, een nieuwe loot aan de stam van de brede school. De kindcentra hebben het doel om de sectoren onderwijs en opvang echt dicht bij elkaar te brengen. Sterker nog: de scheidslijnen daartussen op te heffen. In kindcentra zijn onder één

leiding en één regie pedagogisch medewerkers en leraren samen verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de kinderen van hun nulde tot hun twaalfde gedurende de hele dag. In kindcentra ontwerpen leraren en pedagogisch medewerkers dikwijls ook in samenwerking met ouders een sociaalpedagogische en educatieve omgeving waarin leren en spelen, formeel en informeel leren elkaar versterken. Zij zorgen voor een gezond dagritme van inspanning en ontspanning, en soepele overgangen.

Hoe het ook zij, de brede school is niet meer weg te denken uit het Nederlandse onderwijslandschap en daarmee is het vak van leraar veranderd. Of anders gezegd: zou het vak van leraar moeten veranderen. Natuurlijk is de leraar nog steeds een zelfbewuste expert in het geven van onderwijs, in het hanteren van pedagogisch-didactische vaardigheden en in groeps- en klassenmanagement. Maar de leraar is niet meer de baas in zijn eigen klas. De opvoeding, de opvang, het onderwijs en de ontspanning - kortom de tijd

van kinderen - is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle mensen die betrokken zijn bij de kinderen: professionals, ouders en mogelijk buurtbewoners.

De leraar van de toekomst zal actief de samenwerking moeten zoeken met andere professionals ten behoeve van de toekomstkansen van kinderen. De ander is geen bedreiging van het eigen territorium maar een bekende medespeler met wie het prettig is te improviseren om kinderen een sociaal en educatief rijke omgeving te bieden. Er zijn meerdere goede praktijken die ervan getuigen dat het kan.

Jeannette Doornenbal is lector Integraal Jeugdbeleid aan de Hanzehogeschool Groningen. Recent publiceerde zij samen met Wouter Pols en Saskia van Oenen *Werken in de brede school. Een pedagogische benadering en Opgroeien doe je maar één keer. Een pedagogisch ontwerp voor het kindcentrum*. Te downloaden via www.anderetijdeninonderwijs-nopvang.nl